

Græsset læsses af, og efter malkningen skubbes det resterende græs hen til køerne.
Foto: Mads Blenker.

af MADS BLENKER

Frisk græs giver bedre økonomi

Med hjælp fra irsk teknologi kan Jørgen S. Madsen fodre frisk græs til sine økologiske køer i stalden, og det kan ses på bundlinjen.

Selvom kalenderen viser, at november lakker mod enden, kan Jørgen S. Madsen dagligt fodre sine økologiske køer i stalden med frodigt og grønt græs.

Normalt ville fodrationen stå på ensilage og kraftfoder, men i år er der altså friske grønne sager på foderbordet, og det skyldes, at Jørgen S. Madsen var nysgerrig og kiggede ud over landets grænser.

Jørgen S. Madsen er økologisk mælkeproducent og har importen af den irske vogn.
Foto: Mads Blenker.

Græsset klippes og samles op, uden det rører jorden. Foto: Mads Blenker.

- Jeg havde set en graf, der viste, hvor i verden man billigst kunne producere mælk, og samtidig hvor stor en del af foderet, der bestod af frisk græs. Grafen viste et stort sammenfald mellem lav produktionspris og stor græsandel, og det var særligt i et land som Irland, at de var gode til det, forklarer Jørgen S. Madsen og fortsætter:

- Jeg tænkte, at vi må kunne lære noget af iverne, og så gik jeg ellers i gang med at lede på Google og YouTube.

Succes med afgræsning kan tit blive begrænset af våde vejrforhold - især i efterårsmånederne. Hvis markerne er for våde, ødelægger køerne mere ved at gå på jorden, end græsset gavner i regnskabet. Andelen af vragsgræs kan blive stort sidst på sommeren. Det problem fandt Jørgen S. Madsen en løsning på i Irland. Løsningen er en vogn med en tromleskårlægger, der skånsomt klipper græsset af og kaster det ind i en elevator, som fører græsset over i vognen. Græsset bliver altså skåret af og samlet op, uden det rører jorden.

- Græsset bliver ikke ødelagt, og det medvirker til, at der ikke går varme i det. Jeg kører græs ud om formiddagen, og når vi er færdige med at malke om eftermiddagen, kan jeg skubbe resten af græsset hen til foderbordet, uden det har taget skade af at ligge. Det gør meget for ædelysten hos køerne, at græsset holder sin kvalitet, siger Jørgen S. Madsen, der fortæller, at irske erfaringer viser, at man med denne teknologi får op til 30 procent mere foder ud af sine græsmarker i forhold til de traditionelle metoder.

Den irske vogn produceres af virksomheden Grass Technology, og i Danmark er det Jørgen S. Madsen, der har importen af vognene, som bliver markedsført under navnet MaksiGrass.

Påvirker omkostningerne

Jørgen S. Madsen har 140 økologiske køer på Lille Fæstergaard i Fæster nær Skjern i det vestjyske. Da han overtog gården tilbage i

Køerne søger tydeligt op i den ende, hvor det friske græs ligger. Foto: Mads Blenker.

De brede dæk sikrer, at græsset kan hentes selv under dårlige forhold. Foto: Mads Blenker.

Græsset skæres af med en tromleskårlægger. Foto: Mads Blenker.

1994, var der blot 40 køer på bedriften, og det var egentlig meningen, at Jørgen S. Madsen ville sætte køerne ud og forpakte jorden væk, mens han selv fortsatte som lønmodtager. Men sådan gik det ikke.

- I slutningen af 90'erne kom der en bølge af landmænd, der omlagde til økologisk mælkeproduktion, og de to nabogårde kom til salg. Det gav mig blod på tanden til at give det et skud. Siden dengang er vi gået fra 40 køer og 30 hektar til 140 køer og 190 hektar jord, og jeg har fået to ansatte, siger Jørgen S. Madsen.

Køerne er af Holstein-racen, og de ligger med en ydelse på 9.200 kg EKM pr. ko set over de seneste 12 måneder, men sidste halve år tyder på, at dette bliver væsentligt højere om et halv år. Jørgen S. Madsen forklarer, at sidste vinter var forfærdelig, da alle malkekøer led under en voldsom clostridium-forgiftning. Ydelsen faldt til 22 kg pr. malkende ko. Siden maj har de dog ligget på 30-32 kg EKM pr. ko. Mælken fra køerne på Lille Fastergaard leveres til Arla.

- Når man er mælkeproducent, er det meget svært at gøre noget ved indtjeningen, da mejerierne styrer mælkeprisen. Samtidig får man altid at vide, at man skal fokusere på produktionsomkostningerne, da det er her, vi som landmænd kan gøre en forskel. Det var medvirkende til, at jeg søgte inspiration i udlandet efter en måde, hvor jeg kunne fodre billigere, siger Jørgen S. Madsen.

I juni ankom den irske MaksiGrass-vogn til Lille Fastergaard, og inden da var ko-tilværelsen på bedriften magen til tilværelsen på andre økologiske gårde. Afgræsning i dagtimerne og i stalden var foderrationen en blanding af ensilage, kraftfoder og tilskud. Efter den irske vogn meldte sin ankomst på bedriften, har foderplanen dog hovedsageligt bestået af græs, og det kan tydeligt ses i mælketanken.

- På de fire måneder, hvor jeg har kørt med vognen, har køerne produceret 30 tons mælk mere end sidste år i samme periode, og det er sket på trods af, at køerne har ædt fire tons kraftfoder mindre. Effektiviteten er således steget fra, at køerne gav 4,77 kg mælk pr. kg kraftfoder til, at køerne de seneste fire måneder har produceret 6,07 kg mælk pr. kg tilskuds-foder, forklarer Jørgen S. Madsen, der forståeligt nok er godt tilfreds med de første erfaringer.

inger med den irske vogn, som dog også benyttes andre steder i Europa.

- Min er den første, der kører i Danmark, men jeg har en kollega i Holland, der allerede har solgt 14 vogne i Holland og Belgien.

Når en større del af foderrationen består af frisk græs, betyder det naturligvis, at der skal produceres mindre ensilage, og her er der kroner at spare, lyder det fra den økologiske mælkeproducent.

- Til næste sæson skal jeg have 150.000 færre foderenheder på lager. Det giver en stor reduktion i maskinstationsudgifterne. Faktisk viser mine beregninger, at man vil kunne hente en fortjeneste på 1.000 kroner pr. ko om året, hvis man fodrer med frisk græs i stalden. Den største besparelse ligger dog på kraftfoderet. Vognen starter ved 330.000 kroner, så den burde ret hurtigt være tjent hjem igen, siger Jørgen S. Madsen, der har indregnet ekstra forbrug af diesel og tid.

Han anslår, at han i efteråret har brugt cirka en halv time mere om dagen på fodringen, da græsset skal hentes på marken, inden det kan fodres. Selvom han nu bruger væsentligt mere frisk græs i foderrationen, slipper han ikke for at ensilere.

- Jeg skal selvfølgelig have lavet noget ensilage, som skal bruges henover vinteren, men det er meget mindre end tidligere. Det betyder selvfølgelig, at jeg har færre penge bundet i køresiloen, og samtidig kræver det mindre plads.

Længere sæson

Den vogn, som kører på Lille Fastergaard, har plads til 25 kubikmeter græs, men vognene produceres op til 34,4 kubikmeter. Vognen er udstyret med dæk i målene 620x45-22,5 og de brede dæk giver en stor fordel i det danske klima.

- Dækkene betyder, at jeg kan hente græs, selvom marken er meget blød. Når jeg har været ude, er det traktoren, der laver spor - det er ikke vognen, siger Jørgen S. Madsen, der fortæller, at traktoren mindst skal have 90 hestekræfter for at trække vognen.

Når man har hentet et læs græs, og det skal fodres til køerne, åbnes lågen bag på vognen, mens de tre bundkæder i vognkarret sørger for udfordringen. Da aflæsningen foregår bag på vognen, sikrer man, at græsset ikke køres i stykker. De brede dæk sikrer altså, at man kan hente græs, selvom vejret driller.

- Jeg oplever en større søgning mod foderet, når jeg fodrer med frisk græs, og det er faktisk ligegyldigt, om det er tørt eller vådt kløvergræs, de får. Hvis jeg kun fodrer med græs i første del af stalden, er det tydeligt, at køerne søger derop, selvom der ligger grovfoder i den anden ende, siger Jørgen S. Madsen.

Som nævnt har Maksigrass-vognen kun huseret på Lille Fastergaard siden slutningen af juni, og det betyder da også, at Jørgen S. Madsen ikke har haft det fulde udbytte af det nye grej.

- Jeg glæder mig til næste år, hvor vi kan få hele sæsonen med. Jeg tror på, at vi kan køre med vognen fra maj, og frem til frosten melder sig. Før i tiden tog jeg fire slæt græs, når jeg skår-lagde. Jeg vil tro, at jeg til næste sæson kommer over græsset fem gange med vognen, siger Jørgen S. Madsen.

I alt får de økologiske køer 18 kg tørstof fra græs om dagen nu, hvor de tidligere lå på et sted mellem otte og ni kg tørstof om dagen ved afgræsning. Efter Jørgen S. Madsen er begyndt at fodre med frisk græs i stalden, har han dog observeret, at køerne æder

mindre græs på marken end tidligere, fordi de ved, at der også bliver serveret græs i stalden. Derfor fordeler tørstofindtaget hos dyrerne sig således, at køerne nu æder fem til seks kg tørstof fra græs ved afgræsning, mens de æder 12 kg i stalden.

- Jeg har ikke oplevet nævneværdige udsving i fedtindholdet i mælken, men der har været en lille stigning i proteinindholdet.

Ikke kun økologer

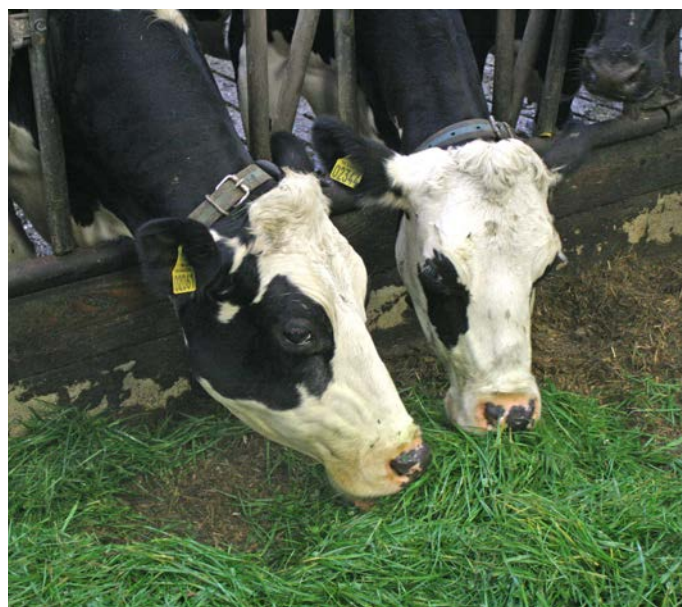
Selvom Maksigrass-vognen måske som udgangspunkt mest tiltaler økologer, mener importøren dog, at der også er et marked hos de konventionelle mælkeproducenter.

- Vi ser et større og større fokus på at producere mælk uden GMO. Hvis en konventionel mælkeproducent ønsker at levere en større del af sit protein selv, kan han med fordel bruge frisk græs i stedet for importeret soja, siger Jørgen S. Madsen.

Selvom det startede som et eksperiment omkring, hvorvidt mere græs kunne betyde billigere foder, så kan det vise sig, at Jørgen S. Madsen er spadseret ind i en sundhedsmæssig og økonomisk fordelagtig situation.

I den seneste tid har eksempelvis Thise Mejeri lanceret en såkaldt Græsmælk, og flere steder påstås det, at mælk fra køer på græs har specielle sundhedsmæssige egenskaber. I den kommende tid skal Jørgen S. Madsen og køerne på Lille Fastergaard være en del af et forskningsprojekt, hvor forskere fra Institut for Agroøkologi ved Aarhus Universitet vil udvikle og dokumentere produktion af mælk baseret på en meget høj andel af græs.

- For at være helt ærlig, så kan jeg ikke smage forskel på mælken, efter jeg er begyndt at fodre med græs, men derfor kan det jo stadig godt være sundere, siger Jørgen S. Madsen.

Mængden af grovfoder i foderplanen er faldet. Foto: Mads Blenker.

Lille Fastergaard

Jørgen S. Madsen overtog Lille Fastergaard i 1994 efter sine forældre. Dengang rådede gården over 30 hektar og 40 køer. I dag har han 140 økologiske køer og 190 hektar samt to ansatte. De 140 Holstein-køer yder 9.200 kg EKM pr. ko set over de seneste 12 måneder.